

Hoe dingen aan hun naam komen

Rondwandeling Holterberg

- **Periode:** jaren 1733-nu
- **Startpunt:** jaarpaal 1733, hoek Oude Deventerweg / Jeurlinksweg, Holten
- **Lengte:** 8,7 km

Gebruiksaanwijzing

- De nummers in deze beschrijving verwijzen naar de jaartallen op de paaltjes.
- De letters verwijzen naar de betreffende zijde van de informatiekubus: R = regionale gebeurtenissen; N = Nederland; E = Europa; W = overige werelddelen.
- Scan onderweg QR-codes voor filmpjes e.d.
- Vanaf het jaarpaal 2000 volg je de routebeschrijving naar het startpunt.

Bewegwijzering

Wit-paarse bordjes geven de looprichting aan. De bordjes zijn vaak bevestigd aan lantaarn- en straatnaampalen.

Podcast

Tip! Beluister voor je op pad gaat de podcast bij deze rondwandeling. Dan krijg je in het kort te horen wat er in deze periode gaande is. Dat maakt het gemakkelijker om gebeurtenissen die je onderweg tegen komt in die tijd te plaatsen. De podcast staat op de website van het Wereldtijdpad: zie pagina van deze rondwandeling.

[Tijd van rondwandeling Holterberg](#)

Intro

Hoe komen de dingen aan hun naam?
Dat leert de geschiedenis ons.

Wist je bijvoorbeeld dat guppies, die visjes die we in vrijwel elk tropisch aquarium zien rondzwemmen, hun naam te danken hebben aan Robert Guppy? Waarom? Het antwoord op deze en andere vragen ontdekken we op deze ontdekkingsstocht door het verleden.

1734 Wereldberoemd geneesmiddel

Er wordt dit jaar wat afgepraat over het weer in Twente! Aan de andere kant van het land heeft de Haarlemse schoolmeester Claes Tilly heel andere zorgen. Zijn wondermiddel tegen griep, insectenbeten, kiespijn, reumatiek, diarree, geelzucht, slechte adem, hooikoorts, haaruitval, verbrandingen en nog veel meer, wordt door Jan en alleman nagemaakt. Het stadsbestuur van Haarlem geeft hem dit jaar het recht om op het etiket van zijn medicijn *Oprechte Haarlemmerolie* te zetten. Haarlemmerolie wordt ook nu nog gemaakt en geëxporteerd naar bijna 50 landen. Het bestaat uit een mengsel van terpentijn, hars, lijnolie, zwavelpoeder en een aantal strikt geheime bestanddelen!

1742-E Celsius

Onze weermannen en -vrouwen hebben veel aan deze Zweedse sterrenkundige te danken. In dit jaar bedacht hij namelijk een manier om de temperatuur te meten. Hoe is het te verklaren dat hij eerst vond dat de normale lichaamstemperatuur van mensen 63 graden is?

1768 - Hortensia

In deze tijd worden reizen naar verre, onbekende bestemmingen gemaakt. Dit jaar vertrekt Englands beroemdste ontdekkingsreiziger James Cook. Op de jaarpalen 1769-W en 1770-W staat te lezen welke tot dan toe onbekende gebieden hij ontdekte.

In de loop van dit jaar komt de Franse plantenexpert Philibert Commerson terug van een expeditie uit China. Hij heeft daar 150 onbekende planten verzameld. Eén heeft hij vernoemd naar Hortense. Wie deze dame was, weten we niet, maar vandaag de dag kennen we de struik nog steeds onder de naam hortensia!

1776-N & 1776-W Lynchpartij

Dit jaar boeken opstandelingen in Amerika het ene succes na het andere. Wat is er gaande en hoe dragen Hollandse handelaren daar hun steentje aan bij?

In een - letterlijk - vrijgevochten land gebeuren soms vreemde dingen. Zo spreekt kapitein William Lynch met zijn burenen in Virginia af, dat ze schurken die niet door de autoriteiten worden aangepakt, zelf wel eens een lesje zullen leren. Ze geven een schurk zoveel zweepslagen als ze vinden dat hij verdient heeft. Het 'lynchen' van (vermeende) misdadigers komt in deze tijd regelmatig voor. Kapitein Lynch zal altijd beweren dat hij nooit iemand tot de doodstraf veroordeelde. Wel gebeurde het dat 'schurken' met de handen op de rug gebonden op een paard werden gezet. Ze kregen een touw om de nek dat aan een boom boven hun hoofd was vastgemaakt. Zo werden de slachtoffers achtergelaten....

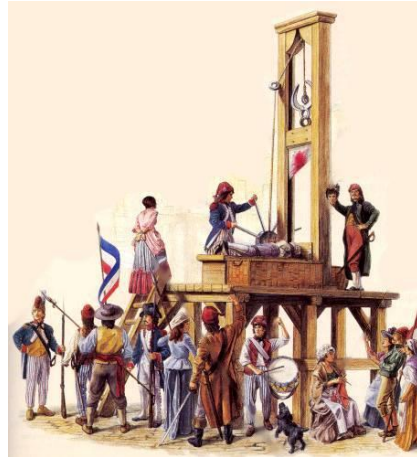
Catharina Mulder alias Kaat Mossel
(1713-1798)

1784 - Ka!

In deze tijd zet Kaat Mulder uit Rotterdam regelmatig de stad op stelten. Als er een machtsstrijd ontstaat

tussen stadhouder Willem V en de patriottische regenten (plaatselijke en regionale bestuurders), kiest zij partij voor de prins. Bij vrijwel elk opstootje is ze van de partij. Met haar opruiende woorden wekt ze de woede van de regenten. Ze vinden haar een 'ka'.

Ook dit jaar is het weer raak. Lees maar! Het is maar goed dat er in die tijd nog geen interlandwedstrijden werden gespeeld!

Joseph-Ignace Guillotin (1738-1814)

1792-E Guillotine

Sinds 1789 is het in Frankrijk een chaos. Wat is er aan de hand?

Een van de leden van de Nationale Vergadering in Parijs is Joseph Guillotin. Het is een 'menslievende' man die voorstelt de doodstraf voortaan niet meer door foltering uit te voeren maar door middel van onthoofding. Tot nu toe is dat namelijk uitsluitend het voorrecht van de adel! Guillotin beschrijft een apparaat waarmee ter dood veroordeelden op een humane manier gedood kunnen worden: 'Het mechaniek valt als de bliksem, het hoofd vliegt door de lucht, het bloed spuit omhoog en de mens is niet meer.' Het duurt even voor de guillotine ontworpen is, maar op 25 april 1792 volgt dan eindelijk de eerste executie. Straatrover Nicolas Pelletier wordt een kopje kleiner gemaakt. Het apparaat bevalt zo goed dat er tussen juni 1793 en juli 1794 8000 (!) mensen mee worden onthoofd. Vergelijk dat eens met wat er zich in 1792 in Breda afspeelde (1792-N).

Joséphine de Beauharnais (1763-1814)

1809 - Kasjmier

In Frankrijk is nu Napoleon de baas. Ons land is een koninkrijk. Hoe heet de koning?

Keizerin Joséphine van Frankrijk is een trendsetter op modegebied. Ze laat zich dit jaar portretteren in een jurk gemaakt van witte kasjmiersjaals. Het hek is van de dam. Elke dame van stand wil ook zo'n kledingstuk. Kasjmier is plotseling 'in'. De naam komt van Kasjmir, een gebied aan de voet van de Himalaya. Daar worden al eeuwenlang zachte omslagdoeken geweven, die gemaakt zijn van de haartjes van de onderbuik van Tibetaanse geiten. Het duurt gemiddeld zes jaar om zo'n doek te weven. Geen wonder dat ze zo duur zijn. De doeken komen via Perzië in Europa terecht (het Perzische woord 'shal' betekent omslagdoek of schoudermantel). Keizerin Joséphine is er de oorzaak van dat er begin 19e eeuw plotseling een run op deze sjaals ontstaat.

1822-N Winkel van Sinkel

In de loop van dit jaar wordt aan de Nieuwendijk in Amsterdam een bijzondere winkel geopend met een nieuwe formule. De eigenaar heeft al zijn koopwaar in kasten met glazen deuren uitgesteld, zodat de klanten ze eerst zelf kunnen zien (een soort 'Kijkshop' dus). Nog iets nieuws: alle artikelen hebben een vaste prijs. Afdingen is er dus niet bij. De winkel is zo groot dat er wel vijftig klanten tegelijk geholpen kunnen worden. Ook de enorm grote sortering van artikelen is ongekend groot. Het duurt niet lang of elke Amsterdammer spreekt er met bewondering over. Zelfs in onze tijd hoor je wel zeggen: 'In de winkel van Sinkel is alles te koop'.

Stukje hout van het schip van Van Speyk

1831-N Chauvinist

Dit jaar krijgt ons land er een volksheld bij. Tegenwoordig vinden we dat zijn daad van overdreven vaderlandsliefde getuigde. Het toeval wil dat in hetzelfde jaar in Parijs flink de spot met chauvinisme gedreven wordt. Dat gebeurt in een vrolijke theatervoorstelling over een zekere Nicolas Chauvin.

Deze man is in het leger van Napoleon niet minder dan zeventien keer gewond geraakt. Bij wijze van dank heeft hij daarvoor naast een mager pensioentje, een lintje en een eresabel gekregen. Ondanks alles blijft hij Napoleons grootste fan. Kortom, hij blijkt een enorme chauvinist die volk en vaderland de hemel in prijst. Het toneelstuk over hem is een daverend succes. De toneelspeler die hem moet uitbeelden, marcheert met getrokken sabel over het toneel, luid zingend: 'Je suis Français, je suis Chauvin.' De zaal ligt dubbel.

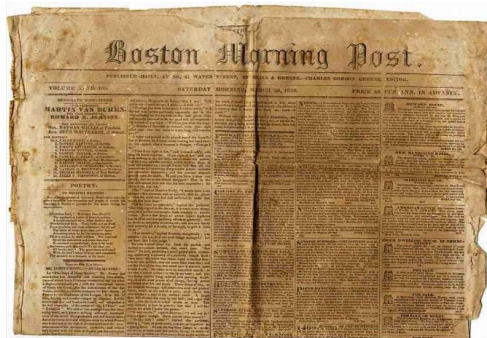
Toch zal iedereen deze Chauvin snel vergeten. Dat gebeurt niet met de totaal onbekende Engelse arts die zich in dit jaar inscheept voor een zeereis die wereldberoemd zou worden (1831-W).

Reis van de Beagle (27 december 1831 - 2 oktober 1836)

Charles Darwin (1809-1882)

1839-W Okay

In het jaar dat er in Amerika een belangrijke ontdekking op het gebied van rubber wordt gedaan, vinden veel inwoners in de Amerikaanse stad Boston het leuk met afkortingen te spelen. In de kranten worden telkens weer andere afkortingen gepubliceerd: S.P. voor 'Small Potatoes', N.G. voor 'No Go', etc. Vaak spelt men de afkortingen opzettelijk verkeerd. Zo is op 23 maart in de *Boston Morning Post* een ingezonden stuk van Charles Greene te lezen met de door hem bedachte afkorting O.K. De letters staan voor 'Oll Korrekt', een opzettelijk foute spelling van 'all correct'. Niet veel later waait de afkortingenrage over naar New York en andere steden. De afkorting O.K. reist mee.

The above is from the Providence Journal, the editor of which is a little too quick on the trigger, on this occasion. We said not a word about our deputation passing "through the city" of Providence.— We said our brethren were going to New York in the Richmond, and they did go, as per Post of Thursday. The "Chairman of the Committee on Charity Lecture Bells," is one of the deputation, and perhaps if he should return to Boston, via Providence, he of the Journal, and his *train-band*, would have the "contribution box," et cetera, *o. k.*—all correct—and cause the corks to fly, like sparks, upward.

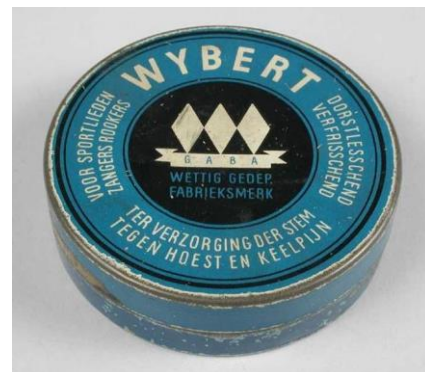

Martin van Buren

Een paar jaar later speelt O.K. een rol in de presidentsverkiezingen. Zittend president Martin van Buren heeft Nederlandse voorouders en is geboren in Kinderhook, een dorpje in de staat New York. Zijn tegenstanders maken hem uit voor 'The Dutchman of Old Kinderhook'. De partijleden van Van Buren kiezen Old Kinderhook tot geuzennaam en korten het af tot O.K. Beide letters worden bekend in heel Amerika. Het mag niet baten, Van Buren verliest de verkiezingen.

Ook in ons land wordt een feestje gevierd, maar dat heeft niets met de gebeurtenissen in Amerika te maken. (1839-N)

1846 - 'Zalfje' voor de keel.

Boston heeft dit jaar een erg belangrijke primeur op gezondheidsgebied (1846-W). Zonder die vinding zou ons leven er heel anders uitzien.

Aan de andere kant van de oceaan doet de Zwitserse arts Emanuel Wybert ook vondst op gezondheidsgebied, die ook erg populair zal worden: een antracietgrijze, ruitvormige keelpastille. Het tabletje bestaat voornamelijk uit zoethout en blijkt te helpen tegen keelpijn en verkoudheid. Zestig jaar later wordt in Duitsland de eerste wybertjesfabriek gesticht.

Sinds 1918 zijn 'wybertjes' ook in Nederland te koop.

Trouwfoto van Charles Stratton en Lavinia Warren

1854 - Tompoes

Dit jaar is er feest in Wenen, Utrecht en Kampen (op de kubus is te lezen waarom). Daar hoort gebak bij! Een tompoes misschien? Dat treft dan, want in dit jaar treedt Charles Stratton voor het eerst in Nederland op. De 16-jarige Amerikaan is een dwerg van ongeveer 70 cm lengte en staat bekend als *General Tom Thumb*. Hij is bijzonder populair. Later zal hij onder de naam *Tom Pouce* (Tom Duim) ook in Frankrijk optreden. Enkele jaren later is er in ons land een gebakje te koop met de naam *tompouce*. Waarom het naar Tom Thump is genoemd, is niet duidelijk. Mogelijk is het gemaakt ter gelegenheid van het bezoek van Tom Thump aan ons land.

1866 - Guppie

In Friesland wordt dit jaar een bijzondere schat gevonden (1866-N). En in West-Indië ontdekt de Engelse dominee een onbekend visje. De vrouwtjes worden zo'n vijf centimeter lang en zijn flets van kleur. De mannetjes zijn kleiner, maar hebben felle kleuren. Dominee Guppy stuurt zijn vondst naar het British Museum in Londen, waar het visje wordt ingeschreven als *Gerardinus guppyi*. In Nederland zijn ze nu te koop onder de naam *guppie*. André van Duijn gebruikte de vissen naam in het scheldwoord 'achterlijke gup'. De dominee zou er niet blij mee zijn geweest.

1876 - Kiekje

Wie had ooit kunnen denken dat de ondergang van een Spaans schip Florida aan een *Palm Beach* zou helpen? (1876-W)

Palm Beach, Florida, VS

Op 22 januari van dit jaar maakt een groep Leidse studenten een uitstapje. Voor hun vertrek gaan ze nog even snel langs bij een fotograaf die ze met elkaar op de foto zet. De naam van de fotograaf: Israël Kiek. Bij studenten is hij beroemd om zijn 'kiekjes'. Veel studenten hebben de gewoonte om na een feestnacht 's morgens vroeg even bij Kiek langs te gaan met het verzoek een kiekje van de doorzakkers te maken.

Foto: Israël David Kiek – Leiden

1885 – Salmonella

In hetzelfde jaar dat Van Gogh een wereldberoemd schilderij maakt, in Amsterdam een groot museum wordt geopend en in New York een wereldberoemd beeld aankomt, ontdekt de Amerikaanse veearts Daniel Salmon een soort bacterie die in dieren voorkomt en mensen zeer ernstig ziek kan maken. Vijftien jaar later zal een Argentijnse dokter deze bacterie naar de ontdekker noemen: de salmonella.

Marathon 1896

1896-E Marathon

Een enkele keer komt het voor dat de geschiedenis zich herhaalt. Zo ook dit jaar. Het gebeurt in Griekenland. Een eeuwenoud evenement wordt nieuw leven ingeblazen. Een van de onderdelen is een hardloophwedstrijd. De start is in het plaatsje Marathon, de finish in Athene. De afstand: ongeveer 38 km. Hetzelfde traject is bijna 2400 jaar geleden ook gelopen door een Griekse soldaat. Het verhaal gaat dat de soldaat in volle uitrusting en in één ruk naar Athene rende om daar het nieuws te melden dat het Griekse leger bij Marathon een enorm Perzisch leger had verslagen. Na het uitspreken van de woorden 'Verheugt u, we hebben gewonnen', zou de soldaat dood zijn neergevallen.

Meester Kornelis Lieuwes de Vries (1854-1929)

1905 - Bintje

Je hebt van die jaren waarin gigantisch veel gebeurt. Dit jaar is er zo één. Het is moeilijk te zeggen welke gebeurtenissen tot de top drie van dit jaar horen. Wat vind je zelf?

Als we het meester De Vries uit het Friese Suameer zouden hebben kunnen vragen, dan had hij ongetwijfeld gekozen voor de ontdekking die hij in 1905 deed. Wat wil het geval? De Vries is niet alleen onderwijzer, hij kweekt ook nieuwe aardappelrassen. In de vensterbanken van zijn klaslokaal staan geen geraniums maar glazen potten met aardappelplanten te bloeien! In dit jaar groeit in één van de potten een grote aardappel die goed blijkt te smaken, gemakkelijk te koken is en niet kruimelt. Meester vernoemt de nieuwe aardappelsoort naar zijn ijverigste leerlinge, Bintje Jansma. Vijf jaar later ligt de aardappel in de winkel. Niet lang daarna is het de best verkochte aardappel van Nederland.

1921 - Rorschachtest

Een belangrijk jaar voor Ieren, film liefhebbers, automobilisten en psychologen. De laatste categorie krijgt dit jaar de beschikking over een boek van de jonge Zwitserse psychiater Hermann Rorschach. Daarin beschrijft hij zijn ervaringen met de door hem ontworpen inktvlekkentest. Na een druppel inkt op een stuk papier te hebben laten vallen, vouwt hij het papier dubbel, waardoor een symmetrische inktvlek ontstaat. Hij legt een selectie van inktvlekken aan proefpersonen voor met de vraag: Wat zie je hierin? Uit de gegeven antwoorden denkt Rorschach persoonlijkheidskenmerken van de betreffende personen op het spoor te kunnen komen. Zelf heeft hij de Rorschachtest niet vaak kunnen gebruiken. Rorschach sterft in 1922 aan buikvliesontsteking, 37 jaar oud.

1928 – Ammehoela!

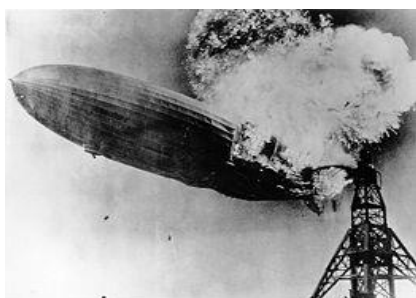
Terwijl in Engeland één van de belangrijkste medicijnen ooit wordt uitgevonden, de Olympische spelen dicht bij huis zijn en Mickey Mouse wordt 'geboren', is er in Amsterdam een revuevoorstelling die onze taal een nieuwe uitdrukking zal opleveren. Je kunt er de volgende tweespraak horen. Zegt de één: 'Ik ben de koning.' Lacht de ander, terwijl hij zich op het achterwerk slaat: 'Ha, ha, jij koning? Aan me hoela.' Reageert de eerste weer: 'Ja, ik ben koning Amanoellah!'

Amanoellah Khan (1892-1960)
koning van Afghanistan (1919-1929)

Het aardige is dat koning Amanoellah echt heeft bestaan. In 1919 werd hij tot koning van Afghanistan gekroond. Het was een progressief vorst: hij verbood polygamie, voerde de leerplicht in, richtte de eerste meisjesschool op, verbood kinderhuwelijken en vrouwen mochten zelf beslissen of ze een sluier droegen. Behoudende geestelijken kwamen tegen deze maatregelen in opstand en er brak een burgeroorlog uit. Begin 1929 zag koning Amanoelach zich genoodzaakt af te treden. Hij vertrok naar Europa.

1937-W Zeppelin

Wat hebben de Unox rookworst, de Rotterdamse Kuip en schoolmelk met elkaar gemeen? In het buitenland is veel kommer en kwel. In New York wordt via de radio verslag gedaan van een ramp: op het vliegveld bij de stad brandt in dertig seconden de zeppelin Hindenburg volledig uit. Het gevaarte was 12 meter in doorsnee en 128 meter lang.

Ferdinand von Zeppelin (1838-1917)

De zeppelin dankt zijn naam aan zijn maker, de Duitse graaf Ferdinand Adolf August Heinrich von

Zeppelin. In de Eerste Wereldoorlog werden zeppelins ingezet om Londen te bombarderen. Na de ramp met de Hindenburg wordt de productie voor lange tijd stil gelegd.

Bikini

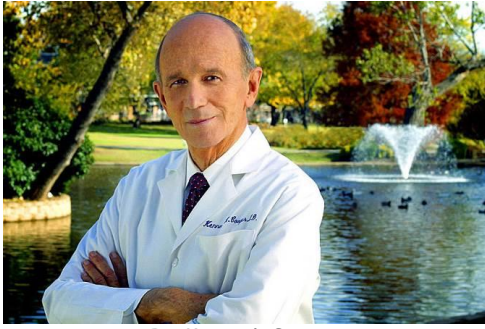
1946-E Bikini

Op 1 juli van dit jaar brengen de Amerikanen een atoombom tot ontploffing bij een koraaleiland in de Indische Oceaan. Het eiland heet Bikini. Met de proef wil men onderzoeken wat het effect van de bom is op oorlogstuig en proefdieren. Negentig oorlogsschepen liggen bij het eiland afgemeerd en zijn volgepakt met goederen, ratten, varkens, schapen en geiten. Vier dagen na de ontploffing wordt op een modeshow in Parijs badkleding getoond die ook als een bom inslaat...

1957 - Frisbee

In het jaar waarin in Nederland de AOW wordt ingevoerd, het eerste zebrapad is aangelegd, dag in dag uit *Tulpen uit Amsterdam* uit de radiospeakers klinkt en de Amerikanen zich een hoedje schrikken van de eerste Russische kunstmaan ligt daar ook een nieuw speeltje in de winkels: de plastic frisbee. Het ronde schijfje is genoemd naar bakker William Frisbie uit Bridgeport (Connecticut, VS). Hij verkoopt zijn meeneemtaarten in ronde taartblikken met opstaande rand. Het gebak is populair bij de studenten van de nabijgelegen Yale-universiteit. Die vinden het leuk de lege bodems elkaar toe te werpen onder het uitroepen van de naam van hun bakker: 'Frisbie!'

Dr. Kenneth Cooper

1968 - Coopertest

Dit jaar ontwikkelt de Amerikaanse luchtmachtarts Kenneth Cooper een test waarmee hij de conditie van piloten kan meten. Hij legt een verband tussen lichaams oefeningen en het ontstaan van hartziekten. De boeken waarin hij zijn ervaringen met aerobics beschrijft, veroorzaken een wereldwijde rage in joggen en aerobics. De sportwereld neemt de Coopertest over. Met de Coopertest kun je je conditie toetsen door te meten welke afstand je in twaalf minuten te voet aflegt. Doe zelf de test: loop zo hard mogelijk langs het Wereldtijdpad en tel hoeveel jaarpalen je in twaalf minuten passeert. Vermenigvuldig dat getal met 25 en je hebt de gelopen afstand in meters. (zie bijlage)

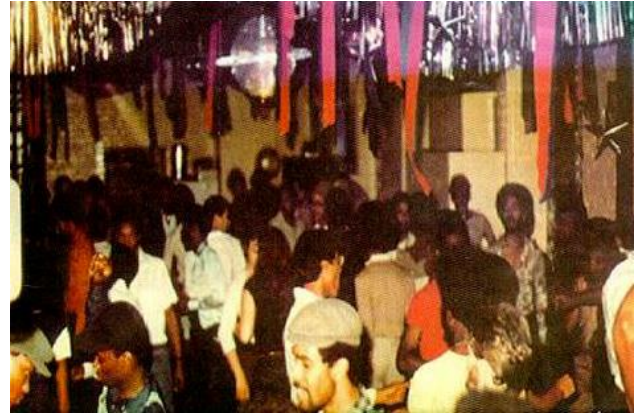
De opvattingen van Cooper hebben het gedrag van veel mensen beïnvloed. Welke van de gebeurtenissen van jaarpaal 1968 hebben de wereld minstens zo sterk beïnvloed?

1975 – Ziekte van Lyme

Dit jaar heerst er in het dorpje Lyme (Connecticut, VS) een merkwaardige epidemie: veel mensen blijken plotseling last te hebben van reumatische aandoeningen. Uit onderzoek blijkt dat de kwalen veroorzaakt worden door een bacterie die ook de huid, het zenuwstelsel en het hart kan aantasten. Tegenwoordig weten we dat de Lymeziekte ook in Nederland voorkomt en wordt overgebracht door teken.

Niet elke tekenbeet heeft nare gevolgen, maar het kan geen kwaad aan het eind van deze wandeling even te checken of er een teek is meegelift. Wij maken ons hier in 1975 druk over heel andere zaken. Welke gebeurtenis(sen) zou(den) de meeste tongen hebben losgemaakt?

The Warehouse, Chicago

1982 - House

In dit jaar ontstaat 'house', een nieuwe muziekstijl met monotone, elektronische dansmuziek. Het is genoemd naar *The Warehouse*, een dancing in Chicago en gevestigd in een oud pakhuis. Daar werkt diskjockey Frankie Knuckles. Hij combineert de muziek van bestaande platen op twee draaitafels en een mengpaneel tot nieuwe dansmuziek.

Toegift bij 1822:

In de jaren daarna opent de voormalige marskramer Anton Sinkel ook winkels in Utrecht, Leiden, Leeuwarden en Rotterdam. Het assortiment is voor die tijd ongekend groot: kleding, gordijnen, meubels, behang, etc. Kinderen drijven er de spot mee en zingen:

*In de winkel van Sinkel is alles te koop.
Daar kan men krijgen, mandjes met vijgen,
doosjes pommade, flesjes orgeade,
hoeden en petten en dameskorsetten,
drop om te snoepen en pillen om te poepen.'*

Loop door naar millenniumpaal 2000.

Einde themawandeling.

Terug naar startpunt Jeurlinksweg:

1. Steek de spoorweg over en loop om het stationsgebouw heen: Stationsstraat.
2. Bij rotonde rechts: Dorpsstraat
3. Onder spoorwegviaduct door naar rotonde.
4. Op rotonde links: Oude Deventerweg.
5. 1^e weg rechts: Jeurlinksweg.

Einde rondwandeling

Wereldtijdpad
RIJSSSEN-HOLTEN

**Word ook donateur van het
Wereldtijdpad en ontvang de
wandelgids als
welkomstgeschenk.**

**U kunt zich aanmelden op
www.wereldtijdpad.nl,
pagina 'Donateurs'.**

Hartelijk dank!

Colofon

© 2019 Stichting Wereldtijdpad

Samenstelling: Floor Looy

Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij

elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtijdpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting.

Literatuur:

Ewoud Sanders (2008). *Van abracadabra tot zeppelin*. Van Dale, Utrecht.

Beoordeling resultaten Coopertest

Leeftijd		jonger dan 18 jaar	jonger dan 30 jaar	30-39	40-49	50+
Je conditie is		aantal meters in 12 minuten afgelegd				
Zeer slecht	M	-2225	-1600	-1500	-1400	-1300
	V	-1725	-1500	-1400	-1200	-1100
Slecht	M	tot 2425	1600	1500	1400	1300
	V	tot 1850	1500	1400	1200	1100
Redelijk	M	tot 2600	2000	1900	1700	1600
	V	tot 1975	1800	1700	1500	1400
Goed	M	tot 2750	2400	2300	2100	2000
	V	tot 2200	2200	2000	1900	1700
Zeer goed	M	vanaf 2775	2800	2700	2500	2400
	V	vanaf 2225	2700	2500	2300	2200

	Laag	onder gemiddeld	gemiddeld	boven	hoog gemiddelde
Jongens					
12 jaar	-2050	2075-2275	2300-2425	2450-2550	+2575
13 jaar	-2100	2125-2275	2325-2450	2475-2600	+2625
14 jaar	-2125	2150-2350	2375-2500	2525-2650	+2675
15 jaar	-2250	2275-2400	2425-2550	2575-2725	+2750
16 jaar	-2250	2275-2450	2475-2575	2600-2775	+2800
17 jaar	-2275	2300-2500	2525-2675	2700-2825	+2850
18 jaar	-2225	2250-2425	2450-2600	2625-2750	+2775
Meisjes					
12 jaar	-1825	1850-1975	2000-2100	2125-2225	+2250
13 jaar	-1800	1825-1925	1950-2050	2075-2200	+2225
14 jaar	-1725	1750-1900	1925-2025	2050-2225	+2250
15 jaar	-1700	1725-1850	1875-2000	2025-2150	+2175
16 jaar	-1700	1725-1825	1850-2000	2025-2175	+2200
17 jaar	-1700	1725-1850	1875-2000	2025-2125	+2150
18 jaar	-1725	1750-1850	1850-1975	2000-2200	+2225